

Oslo, den 18. april 1942.

Mappe

Eksp. 18/4

Arg. 1942

O. V. 06

Jfr.

Krisoversikt.

Fremdeles venter en på de avgjørende sammenstøt som utvilsomt vil komme i løpet av våren og sommeren. Alle vet at vi står foran det avgjørende vendepunkt i krigen. Lykkes det tyskerne i løpet av sommeren å nå sine hovedmål: oljekilene og gjennombruddet til Det indiske hav, kan en regne med at krigen vil bli overordentlig langvarig. Lykkes det på den andre siden ikke, kan en vente en relativt kortvarig krig.

Både militært og politisk forbereder begge parter seg på de store sammenstøtene. Men vi skal vokte oss for å vente avgjørende offensive operasjoner fra de alliertes side. Den defensive krigen vil enda være dominerende. Men vi kan meget vel vente mindre offensive aksjoner. Det foregår i øyeblikket viktige forhandlinger i London mellom de britiske militærsjefer, den amerikanske generalstabschefen, Marshall, Roosevelt spesielle utsending, Harriman og administratoren for låne- og leieleven, Hopkins. Til disse forhandlingene er også kommet sjefen for de amerikanske sjøstridskrefter i europeiske farvann, Stark, som tidligere var sjef for den amerikanske flåtes operasjoner. I de alliertes presse er det tydelig kommet til uttrykk at disse forhandlinger i første rekke gjelder øyeblikkelige offensive tiltak, og det er også i offisielle taler blitt fastslått at det er krigstiltakene i 1942 som vil være avgjørende for krigens utfall.

I britisk presse har forholdet til India lenge spilt en sentral rolle i debatten. Det indiske spørsmålet er overmåte komplisert og lar seg vanskelig behandle i en kort oversikt, men så meget er i hvert fall på det rene at det negative resultat av forhandlingene mellom Stafford Cripps og de indiske ledere ikke kan utlegges som noen seir for angriperstatene. I alle fall er Indias krigsdeltakelse blitt sterkt stimulert.

Indias 380 millioner mennesker er meget sterkt splittet av politiske, religiøse og nasjonale motsetninger. 65-70% av inderne er hinduer 20% mohammedanere. 40% av India er oppdelt i 600 fyrstestater, som i realiteten blir styrt temmelig eneveldig, resten er delt i 11 provinser med parlamentarisk styre. Ved siden av disse grunnleggende motsetningene har en også en konflikt mellom de ortodokse, konservative hinduer og de mere irritenkende kretser med en internasjonal horisont. Det er inlysende at det er overordentlig vanskelig å få alle disse kreftene forenet med en felles linje for gjennomføringen av en selvstendig indisk union, men det var likevel ikke dette spørsmål forhandlingene strandet på. I virkeligheten kom det overhodet ikke til realitetsbehandling av det britiske forslaget om Dominionsstilling for India, idet konflikten mellom de stridende parter førte til at alle hadde bare ett og samme formål for øye å sikre seg den sterkeste mulige posisjon mens krigen varte, slik at de når den tid kom, kunne begynne utarbeidelsen av den nye indiske forfatning. Det spørsmål som forhandlingene strandet på var derfor Indias provisoriske regjering under krigen, og spørsmålet om ledelsen av det indiske forsvar. Det var imidlertid umulig å overlate denne makten til en bestemt gruppering (kongresspartiet), da dette vilde ha ført til en udeleggende strid, og Cripps hadde da ingen annen utvei enn å avbryte forhandlingene, erklære at Indias styreform forble uforandret, og at spørsmålet om en indisk forfatning skulle tas opp igjen etter krigen. Når Cripps hadde hatt et håp om at det i den nevnte kritiske situasjon skulle være mulig å forene de stridende grupperinger, skyltes det innstillingen hos de radikale intellektuelle kretser som han tidligere hadde stått i kontakt med (og som i kongresspartiets eksekutivråd, hvor avgjørelsen falt med 7 mot 6 stemmer, hadde stemt for å vedta forslaget), og han hadde undervurdert den makten som de stivnede indiske motsetningene enda hadde. Det er imidlertid helt uriktig å kalle dette et nederlag for England. I alle de forhandlingene Cripps førte med samtlige grupper, var det fullt enighet om at alle Indias ressurser måtte mobiliseres til forsvar mot japanerne, og det er allerede tegn som tyder på

at en krig nå betydelige resultater, forutsatt at de alliertes militære ledelse viser den rette smidighet.

Østfronten.

Tross de verdensomspennende krigsforberedelser som finner sted, vil det være kampene i Sovjetsamveldet som vil være avgjørende for sommerens kamper, dvs. for krigens slutt. I veldig omfang samler nå Hitler sine reserver bak fronten; utbygger forbindelseslinjene og etterser materiellet. For øyeblikket er størstedelen av kampområdet begravd i snø, og tyskerne hevder selv at offensiven neppe vil kunne begynne før i juli. Slike uttalelser har neppe noen verdi, og sikkert er det i et hvert fall at så lenge vil de ikke få fred til å vente. Forvri har tyskerne i så høy grad tatt offensiven på forskudd at en blir fristet til ikke å ta den alvorlig. Gjennom de offisielle russiske uttalelser går en sterk tone av optimisme, etter Stalins uttalelser om at russerne fra nå av ikke vil trekke seg tilbake, kommer Kalinins ut de russiske tropper vil slå Hitlers styrker av kjørende i løpet av året. Kalinin, som sikkert er meget nøktern, hevder forvri, at mellom 200000 og 300 000 tyskere er frosset ihjel i løpet av vinteren.

De slag som i øyeblikket utkjempes på Østfronten, er av temmelig små dimensjoner, men i seg selv er de bitre nok, og det til dels er nok så avgjørende fronttrekninger det dreier seg om. Russerne har vist seg helt overlegne når det gjelder å utnytte varbløyte, ikke bare ved sitt kavalleri men også ved bestemte panseroperasjoner. Ellers karakteriseres situasjonen først og fremst av en rekke lokale tyske motangrep, som imidlertid hittil ikke har brakt tyskerne noen framgang. Av særlig betyning er kampene på Ishavsfronten, som har blusset opp igjen med harde kamper etter at den overraskende russiske landingsaksjon helt smadret general Dietls forberedelser til vinteroffensiven. Kampene her tillagges stor betydning av begge parter, det er åpenbart tyskernes mening å komme en eventuell alliert aksjon i forkjøpet ved en flate- og flyoffensiv mot Ishavsveien, men hittil er likevel overvekten til sjøs og i luften stadig blitt forskjøvet til russernes fordel.

Ellers pågår strakte kamper over hele fronten. Sær ut for Leninranchen russerne avskåret den viktige jernbanen Leninranch-Nowgorod og trykket noe sørover vest for Ilmensjøen. I kampene om Staraja-Russaifær forandringene varit meget små den siste uken, i noen grad skal nye forsyninger være nådd fram til tyskerne. På Moskva-Smolenskfronten pågår kamper fram og tilbake. Tyske forsterkninger er kommet fram til de beleirede byer Rsjev, Gsjatsk og Vjasna og det later til at situasjonen her er noe bedre for tyskerne. Derimot er fiiren for en sammensvaring av hele Vjasna-sskaven med 200 000 tyskerer like overhengende. Både nord og sør for Smolensk har russerne hatt endel framgang, og det blir igjen mest om vellykkede patruljetokt til områder opp under den polske grensen. Angrepene på Poltava truer fremdeles med å avskjære hovedforbindelsene til Charkiv. Tyskerne gir fronten et forvirret bilde av kiler og motkiler. Det ser ut som om den part som er istand til først å gå til anrep etter varilysninga, vil kunne oppnå meget store resultater. Russerne venter seg åpenbart meget av Timosjenkos koskkavalerier i denne forbindelse. Vest for Kertsj-tangen viser det voldsonne panserslag, hvor begge parter har hatt ganske store tap.

At tyskernes offensiv kraft er meget sterkt redusert sammenliknet med de styrkene som overfalt Sovjetsamveldet i juni ifjor, er helt på det rene, spørsmålet er imidlertid om russerne er tilsvarende svekket. Japans ambassadør i Moskva har ganske nylig i et presseintervju i Tokio uttalt at den russiske kampkraften er meget sterkt tatt i løpet av de siste tre månedene, en uttalelse som slår helt ihjel de tyske påstandene, som i Ceras mest drastiske form går ut på at 20 millioner russere skal være drept eller alvorlig såret. Alle sakkyndige allierte uttalelser går ut på at russernes stilling er meget sterk.

Det fjerde Østen.

Tyskerne opplever sitt i rase alvorlig nedslags østfrontområdet og Australi. Men en skal likevel ikke utelukke muligheten for en aksjon mot det australske fastlandet. Imidlertid er det

olitt innleiet betydningsfulle offensive aksjoner fra de alliertes side, og som i siste uke blant annet førte til senkningen av 5 japanske lette kryssere.

Men mange ting tyder på at japanerne i første omgang konsentrerer seg om angrepet på India. Det rettes nå så å si daglig flyangrep mot Ceylon og det indiske fastland, som riktignok har kostet japanerne over 100 ily, og det blir meldt at det er meget store japanske flåtestyrker som er trukket sammen i Den bengalske bukt, deriblant flere slagskip og hangarskip. hittil har det ikke funnet sted noe flåtesammenstøt, og de to britiske krysserne og det britiske hangarskipet (det eneste og minste England har) ble senket av japanske ily. Forklaringen til de japanske forberedelsene til et angrep på India, noe som under alle omstendigheter vil bli et skjebnesvangert eventyr for japanerne, kan enten være tysk press eller tro på et indre opprør i India. Det kan naturligvis også være at hele saken dreier seg om en skinnmanøvre for å dekke et vådramt angrep på Australia.

I Burma har japanerne hatt et skikkelig framgang den siste uken, selv om den har kostet dem store tap, særlig av ily. I Sittang-dalen har de brutt igjennom de første kinesiske stillingene nord for Toungoo, men kinesiske forsterkninger har senere stoppet den japanske frammarsjen 250 km. sør for Mandalay.

De amerikanske og fillipinske styrkene på Bataan-halvøya måtte etter 4 måneders kamp kapitulere etter et 4 dagers japansk stormangrep. I løpet av disse månedene har disse styrkene kunnet binne en tilkoblet japansk styrke, tross for at de ikke har fått forsterkninger eller forsyninger siden begynnelsen av januar. Festningsøya Corregidor, som bare ligger 8 km. fra fastlandet, holder ennå stand, men det er ingen mulighet for at forsvarerne, som bare teller et par tusen mann, skal kunne holde stillingen særlig lenge. For japanerne er kapitulasjonen av en viss betydning, ikke bare fjerner den en trussel mot deres forbindelseslinjer, men de får også frigjort ganske store styrker, som de i høy grad har bruk for andre steder.

VVV

Frankrike.

Utnevnelsen av Laval til regjeringssjef er i all sin forferdelighet bare bekræftelsen på at det som lenge har vært en offisiell hemmelighet men som nå ikke mer kan dekke over: At det franske folk ikke vil samarbeide med tyskerne. Det hater nemlig Laval og ser på ham med avsky og forakt som vi ser på Quisling. Så lenge det var den aller ringeste chance til å få istand et virkelig samarbeide med franskmennene, har tyskerne vært et tilbrøkk for å slippe Laval til. Men nå når de ser at ingenting nytter utnevner de sin mann, sitt kreaturet, som de kan bruke til de sjofleste ting.

Pétain er fortsatt franskmennenes store mann og elsket av sine landsmenn. I motsetning til hva man får inntrykk av gjennom de såkalte norske aviser, er han en innbitt motstander av tyskerne og er ikke redd for å si sin mening om tyskerne. Motsituasjonen i Frankrike er fortvilet. Det fins ikke poteter og ikke grønnsaker, undtatt gullerøtter. Brødrasjonen er den samme som her, men tenk på hva franskmennene spiste av brød tidligere. Av kjøtt får hver person 180 gr. uken, men vel å merke med ben. Dette kjøttet er faktisk den eneste maten de får, for fisk finnes overhodet ikke å få, heller ikke melk eller egg.

Stemningen i Frankrike er i den siste tid stadig blitt mere engelskvennlig. Franskmennene har fått se og føle hva tysk vold og brutalitet vil si, og inser klart at deres eneste håp er engelskmennenes seier. Hatet til tyskerne vokser for hver dag. I den okkuperte sonen er befolkningen på bristepunktet. Det er stadig treninger på grensen mellom den okkuperte og ikke okkuperte sonen. Franske kvinner, med undtagelse av de værste gatepiker omgås overhodet ikke tyskerne. På restauranter sitter tyske offiserer og soldater sammen eller alene, men aldri sammen med franske damer.

VVV

Arrestasjoner. Onsdag 15/4 ble det foretatt massearrestasjoner i Oslo, blandt byens mest kjente menn, særlig advokatene. Vi nevner advokatene Gustav Heiberg, Ragnv. Graff, Arnulf R. G., Birger Eriksrud og Schilling. Videre oberst Ebbe Astrup, bankchef Henschien, direktør J. J. Beer, Per Krogh, Alf Scott Hansen og direktør Trygve Hoff. De en av de arresterte spurte hvorfor i allverdens rike han ble tatt, fikk han til svar at Oslos befolkning hadde vist en oppførsel som gjorde det nødvendige å statuere eksempler.

Til Tyskland. Oslo bys ordfører Einar Gerhardsen og Arbeidernes Idrettsforbunds formann Rolf Hoffmø er nå begge sendt til Tyskland.

VVV

Et tysk fly 4-motors bombefly styrtet ned i nærheten av Farnebu. De ombordværende tyske offiserer - det øvnes 12 stykker - brente alle opp. - Desverre ble også en norsk arbeider drept og noen såret.

VVV

Terbovens tokt til Ålesund.

Ikke uten engstelse mottok Ålesunds befolkning like før påske med delelsen om at der herr Reichskommissar og Hans Excellense, politiminister Judas Lie "med følge" skulde komme til byen. Umiddelbart etter de to hersers ankomst ble det igangsatt et veritabelt plyndringstokt over byen. Tyskerne og nazistene kjørte i store biler opp forran husene, trengte seg inn til intetanende uskyldige mennesker og tok med seg deres matforsyninger rasjonerte og urasjonerte varer, rubb og rake og like til restene som lå på skåler i spisskammeret. Og ikke nok med det. Hvor de fant ulltepper lakener o.l. så de uten å høre på husmødrenes protest "De har hamstrøt" og kjørte det vekk. Til en av byens embetsmenn kom banden mens han satt og spiste middag. Foruten matförråd fant de hos ham et privat vinlager, som de begeistret slo kloen i. Da de ville gripe den halvtømte flasken som stod på bordet, spurte han om han ikke i det minste kunne få beholde den da han har sukkersyke og var avhengig av hva han fikk å drikke. Til svar tok bandens ordfører flasken og hev den i gulvet så den knustes og vinspruten stod. Hver på han befalte embetsmannen å gå ut og hente en klut og selvså tørke opp og det litt kvikt. Ovenpå disse forsedelser skal Ålesunds befolkning nå betale en bot på 2 millioner kroner. Byen skal straffes, fordi den har vært Norges London. Ved siden av dette er alle brennevinskort og all tobaksrasjon i byen inndradd. Uten selvsagt for N.S. folk og folk som arbeider for tyskerne.

Kunstnernes hus, en av byens kostbareste og vakreste bygninger, er beslaglagt av tyskerne - til lagerrum.

VVV

Lærerne.

Pressen meddeler at lærerne tar opp igjen arbeidet og går inn i Sambandet. Heller ikke disse nyheter er sanne. Lærerfronten er fremdeles urøkket. Meldinger om at skolene i Oslo atter er igang betyr at en eneste skole nu er begynt som N.S. skole d.v.s. alle elevene, forøvrig bare 120 og alle lærerne er nazister. Fra Fredrikstad meldes også at lærerne er begynt igjen. Sannheten er at 2-3 lærere ved folkeskolen har tatt med seg 26 barn til alle 7 klassene. Alle barn er selvsagt N.S. Likhende er situasjonen på Hamar og i Sarpsborg.

Forsvrig opplyser Orvar Sæther at "situasjonen er helt forvirret og meget alvorlig" (for N.S.) Den samme uttalte nylig offisielt, "Jeg regner ikke med noen skoleang for til høsten". Fra lærernes side er saker klar, alle tar opp igjen arbeidet den dag tvangen om lærersambandet opphører. I mens fortsetter N.S. sin urettferdige aksjon mot lærerne uten hell.

Det er idag ca. 1250 lærere som er satt fast, dels på Grini og Ulven, andre er sendt til pliktarbeid i Vadsø. En ting er i hvert fall sikkert, de 90% av lærerne står urokkelig fast i sin kamp.

Hva skal så foreldrene gjøre med barna? Der hvor en lærer skulle svikte å gå inn i N.S. sambandet, må eldre norske foreldre ikke svikte barna. En N.S. lærer må ikke betroses barna vare. Vil de bevare barna for nazismens gift, må de resolutt ta barna ut av skolen, bort fra N.S. lærernes innflytelse. Nazismens gift gjennom skolen er farligere enn den farlige ungdomstjeneste N.S. forøvrig ikke har kommet noen vei med.

Mens vi da venter på hasten, må vi søke å gjennomføre privatundervisningen ved i all stillhet å innføre omgangsøkole. Det falske rykte som er kommet ut at det er forbudt å drive privat undervisning, må nu helt utryddes. På høyeste hold opplyses det at det er intet forbud mot denne nødvendigstiltning med private omgangsklasser i hjemmene. Derfor bør ansvarsbeviste foreldre komme i kontakt med barnas lærere og avtale en ordning med disse.

Fra N.S. hold er det sivet ut at partiet 1. mai vil sende ut et komunique om at lærerne har gitt seg. Lærerne ber oss allerede nå å demontere en slik absurditet. De har ikke gitt seg og tenker heller ikke på å gi seg. At et fatall av dem ikke har klart den harde pakjening og behandling på Jørstadmoen - de syje ble fratatt sin medicin - røkker ikke de andres standpunkt. Lærerfronten er fast som aldri før. Og det tiltross for at endel lærere nå er sendt til Nord-Norge - ingen vet hvorhen. Men lærerne står ikke alene i sin kamp. Hele det norske folk har de stalsatt ved sin rakryggede opptreden. Og historien vil for alle tider minnes dem som foregangsmenn som ikke svikter.

vVv

Den 14/4 kom det telegram fra Hitler om at biskop Berggrav skal løslates, og Quislings makt innskrenkes. Den 15/4 ble Berggrav løslatt. Pastor Wisløff er senere også løslatt.

vVv

Frestenes heltemodige holdning.

Umiddelbart før påske ble følgende styremedlemmer i Kristent samråd innkalt til forhør (og senere avskjedigt fra sine embeter): Pastorene Ingv. B. Carlsen, H. E. Wisløff og Ragnvald Indrebø, samt byracheif Hansson. De ble anklaget for, sammen med biskop Berggrav, å stå bak presidensens aksjon og for å ha forfattet de skrivelser som prestene har undertegnet og lest opp. I denne forbindelse skal vi gjøre oppmerksom på noe alle bør vite: Påskeaften, da skrivelser "Kirkens grunn" var sendt til alle prester landet over for å leses opp fra prekestolen neste dag, mottok prestene skriftlig beskjed fra Departementet om at det var forbudt å lese opp noenslags skrivelser i kirken - overtredelser vilde bli straffet med inntil livsvarig fengsel. Men prestene lot seg ikke skremme. "Er far de ta fra oss alt, så en av dem - selv livet, om så skal være. En er gått foran, som vi vet vi kan følge."

Som eksempel på hvordan N.S. forfølger prestene og ikke lar dem ifred nevnes deres opptreden mot Gamle Akers avholdte prest Ing. B. Carlsen 31/3 fikk pastoren avskjed - ifølge Der herr Reichkommissars forordning om lensforrædersk virksomhet (pastorens brøder er at han var medarbeider i Kringkastingen da Norge enda var et fritt land.) Skjærtorsdag (1/4) og Langfredag aften prekte han - i daglig antrekk. Kirken var begge dager fylt til tregnsel, og mange måtte gå, uten å komme inn. Påskeaften fikk han beskjed fra Departementet om at han ikke fikk tale offentlig, hverken i kirker, menighetshus eller kvinneforeninger. 2ten påskedag ble han hentet til forhør hos Statspolitiet, hvor han opholdt seg i 5 timer - herav ventet han de 4. 2 dager efter ble han kl 7½ om morgenen arrestert og ført til Eredtveit, hvor han deler selle med Wisløff og Indrebø.

vVv

Ukens citat fra Quisling "Taslen" - 1930 ut. von.
 "Store deler av befolkningen er praktisk talt helt utvokst: De har ikke borgerlig stemmerett, kan ikke bo hvor de vil, kan ikke bli offentlig tjeneste. De Ralsjevikkene har gått tilbake til det barbari å gjøre mennesker til ansvarlige for andre forbrytelser. De skyter uskyldige personer som visir og represalier og lar mennesker umåjelle for det deres far eller bestefar hadde en stilling som nu ikke passer det kommunistiske system. Retferdighet - hvilke uretferdigheter begås ikke i ditt navn. Du er den organiserte vilkårlighet.

Vi under våre forhold har vanskelig for å forestille oss i hvilken grad mennesker slik er istand til å gjøre livet surt for hverandre".
 Slik gikk det an å skrive i 1930, men etter at tyskerne har gitt Quisling frie hender, har vi ingen vanskeligheter med å forestille oss hva som helst i retning av vill og lovløshet og barbari.

vVv

Fressefriheten.

Hverledes Lundes "Pressedirektorat" og hans arbeidsgivers Abteilungsleiter Moser lager norsk "presseopinion" fram for bl.a. av følgende srette ordres fra april:

- Forholdsregler mot avsatte ~~xxx~~ av geistlige ma ikke omtales i Pressen.
- Meldinger om at Brasils regjering går til sikringstiltakninger overfor tyskere skal gjengis med overskrifter om at dette bare skyldes opphisselsespropaganda fra U.S.A.
- Meldinger om Englands nye metoder i angrepene på Tyskland ma ikke nevnes i norske aviser.
- Quislings artikkel om kirken skal tas inn og man får dispens fra papirrasjoneringen.
- En notis utgaent herfra om et nu melder lærerne seg inn i N.S. standbandet skal stå på første side.
- Avisene skal reaksjonelt skrive at det er falsk engelsk propaganda at russerne har hatt framgang.
- Om Nordlandsbanens forlenget i disse dager ma ikke skrives et ord.

vVv

På et internt hiromte

ble det pålagt fra Quisling å propagandere med at "det er urimelig å menes slust at tyskerne skal føre sin krig alene" Norge plikter å bli med. Den forbrytelse mot Haagkonventionen som tyskerne ikke selv tar beire på pressen overfallne nasjon til krig for seg - den forbrytelse vil de altså nu prøve å få til derve at deres fullmektige Quisling formelt påtar seg raskerarbeidet.

vVv

Smanottiser.

Forsøket på å kline seg oppetter Bjørnsens bare mislyktes for N.S. i starten. Han hadde frabest seg på forhånd. Alverden vet også at han fullstendig åpent utlste sin forrækt overfor N.S. og alt dets vesen og ikke minst sin "Vanartede bror" hr. Erling Ejerson.

Forleden kom tyskeren Kuhn, en gammel tysk komitor Kuhn i Kr. Sande., sammen som tok imot tyskerne på bryllupen i Kr. Sande 9. april 1940, Professor Klaus Hansen, hr. Fernmann og Skibsreder Stenersen til Gausdal Hvitfjell-hotell. Direktøren og skiffrauen ble avskjediget på stasjon fot og personellet ble nektet å slutte. Evis noen sluttet vilde de bli arrestert, Dette er en hevnakt for noen sjesters optreden for kort tid siden på Terboven avla hotellet en visitt og sjestene demonstrerte ved å forlate salen hvor han oppholdt seg.

vVv